

POLITICKÁ FILOSOFIE

čili o politické svobodě

Politická filosofie

Tento učební materiál vznikl v rámci projektu *Inovace studijního programu Pastorační a sociální práce ETF UK (CZ.2.17/3.1.00/33279)* spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hlavního města Prahy.

Evropský sociální fond – Operační program Praha Adaptability
Praha & EU: Investujeme do vaší budoucnosti

Průvodce tématem: o politické svobodě

5.1 PROLOG: V HOSPODĚ ...

5.2 NAŠE VÝCHODISKO: HNUS Z POLITIKY

5.3 ZÁKLADNÍ POJMY

5.4 STÁT JAKO VÝKON MOCI

5.5 SVOBODA OD STÁTU?

5.6 ZPĚT K ZÁKLADŮM POLITICKÉ FILOSOFIE:
obec jako východisko pro funkci politiky

5.7 ZPĚT K ZÁKLADŮM POLITICKÉ FILOSOFIE:
blaženost jako určující cíl politiky

PROLOG: V HOSPODĚ NA KRÁLÍKU

- Teze, antiteze, synteze (vyšší stupeň vědění Hegel)
- „Atom“ dějin
- Veřejný prostor
- K úvaze:
  - Jak se k sobě má hospoda a politika?
  - Jaké další podoby může mít veřejný prostor (např. jako Agora v Athénách...)?

NAŠE VÝCHODISKO: HNUS Z POLITIKY

- Souvislost zhnusení politikou a odstupu od politiky
  - nedůvěra, bezmoc, bezpráví
  - klam o ideálním stavu z hlediska vlády
- Filosof potřebuje především odstup od věci
- Termíny:
  - politik
  - politolog
  - politický filosof ... v čem se asi odlišují?
- K úvaze:
  - jak souvisí poslání filosofa s odstupem od politiky?
  - v čem se odlišují politik, politolog a politický filosof?

ZÁKLADNÍ POJMY

- Polis: souvislost
  - s monarchií
  - s diktaturou
- Politika představuje
  - veřejnou rozpravu
  - výkon moci (stát)
- Jaké jsou „zbytky“ veřejné rozpravy?
  - volby
  - parlament
  - média
- Základem politické svobody je svoboda od politiky
  - dává možnost „nadávat“ na politiku
  - dává tedy i možnost svobodně mluvit a přemýšlet o politice

STÁT JAKO VÝKON MOCI

- ukázka textu Thomas Hobbes (1588-1679) *Leviathan*
- hlavní myšlenky Hobbesova pojetí státu
  - přirozený stav společnosti je válka
  - základem státu je společenská smlouva
  - stát je popsán jako biblický netvor Leviathan
- interpretace textu T.Hobbes

SVOBODA OD STÁTU?

- Ukázka textu Hannah Arendt (1906-1975)

Co je svoboda.

- Hlavní myšlenky pohledu na svobodu a politiku Arendtové
  - dvojí pojetí svobody
    - **svoboda jako (z)vůle × svoboda v polis**
    - **rozprava svobodných × vláda v domácnosti (ženám a otrokům)**
  - politika × ekonomika

K ZÁKLADŮM POLITICKÉ FILOSOFIE: obec jako východisko pro funkci politiky

- ukázka textu Aristotelés *Politika*
- interpretace a výtěžek textu
  - 1. Obec, polis, a politika je pro člověka cosi *přirozeného*.
    - Srovnej s představou přirozeného stavu u Hobbese!

K ZÁKLADŮM POLITICKÉ FILOSOFIE: obec jako východisko pro funkci politiky

- 2. Obec nemá jen pomáhat „přežít“, ale má život činit dobrým.
  - Tzn. Že to není jen materiální blahobyť, ale především vedení důstojného a svobodného života.
  - Rozdíl od rodiny a despotie!

K ZÁKLADŮM POLITICKÉ FILOSOFIE: obec jako východisko pro funkci politiky

- 3. Obec je „dříve“ než domácnost a jednotlivec.
  - Jinak řečeno: teprve v obci může vzniknout domácnost a povstat jednotlivec.
  - Srovnej s novověkou představou společenské smlouvy, kdy se jednotlivci teprve společně usnášejí na ustavení obce.

5.7 ZPĚT K ZÁKLADŮM POLITICKÉ FILOSOFIE: blaženost jako určující cíl politiky

- ukázka textu Aristotelés *Politika VII*
- interpretace a výtěžek textu
  - 1. Aristoteles rozlišuje život blahobytný („dobře se míti“) a blažený.
    - Politika má člověka „oblažovat“, tedy činit jej lepším tím, že sám rozhoduje o věcech obce na společných shromážděních a dobrovolným přijímáním veřejných úřadů.
  - 2. Rozjímavý život (*bios theóretikos*) byl už v antice připisován filosofům (*bios filosofikos*), stranícím se veřejného dění.
    - Podle Aristotela je však následováníhodným příkladem blaženého a tedy i filosofického života praktický, politický život v obci!

K ZAMYŠLENÍ SE NAD POLITICKOU FILOSOFIÍ

- 1. Jaký je podle vás rozdíl mezi politickou filosofií a politologií?
- 2. Politická moc nemusí někdy jednat „legálně“ (tzn. jedná proti platným zákonům)
  - a přitom může být takové jednání „legitimní“ (tzn. souhlasila by s ním většina občanů, např. v případě nějaké živelní katastrofy). Je to jistě velice ožehavá a nebezpečná situace – napadá vás proč?
  - Jak může být „legitimizována“ politická moc jinak než volbami? (Zkuste zauvažovat třeba o „legitimní“ monarchii.)

K ZAMYŠLENÍ SE NAD POLITICKOU FILOSOFIÍ

- 3. Ekonomika se nazývá podle řeckého slova „*oikos*“ – dům, domácnost, hospodářství.
  - Zkuste domyslet, jaké problémy přináší příliš těsné spojení ekonomiky a politiky.
  - Problémy může však také přinést politika, která nebere na ekonomiku ohledy. Jaké asi?
- 4. Jak může souviset požadavek blaženosti s politikou? Lze tuto případnou souvislost zdůvodnit i v dnešní politice.
- 5. Souvisí zhnusení z politiky s pojetím politiky jako nástroje pro dosažení blaženosti?

CO SI K TÉMATU POLITICKÉ FILOSOFIE PŘEČÍST?

- HOBBS, Thomas: *Leviathan neboli o podstatě, zřízení a moci státu církevního a občanského*, přel. Josef Hruša, Praha: Melantrich, 1941
- LOCKE, John: *Druhé pojednání o vládě*, přel. Josef Král, 2. vyd, Praha: Svoboda, 1992
- ROUSSEAU, Jean Jacques: *Rozpravy*, přel. Eva Blažková, 2. vyd. Praha: Svoboda, 1989, Zvláště rozprava „O společenské smlouvě neboli zásady státního práva“.
- SCHMITT, Carl: *Pojem politična*, přel. Otakar Vochoč, Praha, Brno: OIKOYMENH, CDK, 2007
- ARENDTOVÁ, Hannah: *Krize kultury: čtyři cvičení v politickém myšlení*, přel. Martin Palouš, Praha: Mladá fronta, 1994. Jde o výbor z knihy *Mezi minulostí a přítomností* (Between Past and Future) z roku 1961.
- Aristoteles: *Politika*, Jan Laichter, Praha 1939, přel. Antonín Kříž

SEZNAM POUŽITÝCH TEXTŮ

- HOBBS, Thomas: *Leviathan neboli o podstatě, zřízení a moci státu církevního a občanského*, přeložil Josef Hruša, Praha: Mellantrich, 1941, s. 201–205.
- ARENDOVÁ, Hannah: *Co je svoboda?* In: *Krise kultury (Čtyři cvičení v politickém myšlení)*, výbor z knihy *Mezi minulostí a přítomností (Between Past and Future, 1961)*, přel. Martin Palouš, Praha, Mladá fronta, 1994, s. 77–78.
- Aristoteles: *Politika*, přel. Antonín Kříž, Praha: Jan Laichter, 1939, kniha I,1 a VII,2.